

BİRLİK

TMMOB'nin *GÖRÜŞ* *VE* *ÖNERİLERİ*

Anasoi-D Hükümeti Programının Eleştirisi

I. Refahiyol Hükümeti v@ Yeni Hükümetin Kuruluş Süreci

Yeni kurulan Anasoi-D Hükümeti'nin Programını değerlendirmeden önce Refahiyol Hükümeti dönemine ve yeni Hükümetin kuruluş sürecine ilişkin bazı saptamaların yapılmasında yarar görüyoruz.

Refahiyol Hükümeti, 1995 3e-çimleri'nden sonra derinleşen toplumsal kriz karşısında merkez sağ partilerin uzlaşmalarını ve Anasoi Hükümeti'nin uzun ömürlü olamaması sonucunda kurulmuştur. Hükümetin büyük ortağı konumundaki RP, 1950'lerden günümüze hemen bütün hükümetlerin popülist anlayışlarıyla, oy kaygılarıyla vb, gibi nedenlerle siyasal İslama taviz vermeleri ile güçlenmiş v@ etkili konuma gelmiştir Özellikle, 1980'den sonra din derslerinin zorunlu hale getirilmesi, imam hatip okullarının yaygınlaştırılması, Sovyetler Birliği'nin denetim altına alınabilmesi için düşünülen "Yeşil Kuşak Projesi" kapsamında siyasal İslamın desteklenmesi RP'nin geniş bir kitle tabanına sahip olmasına, hükümetleri belirleyecek konuma gelmesine neden olmuştur,

RP, eline geçen hükümet şansını iyi kullanamamıştır. Siyasal kadrolaşma çabaları, siyasal İslamın etkinlik ve egemenlik alanını genişletme yönündeki ilkel dayatmaları, İller İdaresi Yasası, Kriz Yönetmeliği vb, gibi baskıları artırıcı, hak ve özgürlükleri sınırlayıcı düzenlemelere yönelmeleri, demokrasiyi kendilerinin güçlenmeleri yönünde bir araç olarak görmeleri, özetle topluma siyasal İslamı dayatmaları, toplumda zaten yaşanan krizi daha da derinleştirmiş ve böylece RP'nin meşruiyeti de tartışılır hal@ gelmiştir,

RP, bütün bu yanlışlarının yanında Bosna-Hersek için toplanan yar-

dim paraları, Süleyman Mercüme ve Bekir Darçın olaylarını kapatabilmek için Tansu Çiller hakkında, üstelik de kendileri tarafından verilen malvarlıkları ile ilgili soruşturma önermelerini örtbas etmiş, kendilerini toplumda ciddi rahatsızlık yaratan yolsuzlukların sorumlusu duruma getirmiştir.

Diğer yandan, RP, yıllardır tartışılan, ancak önemli bir gelişme sağlanamayan devlet-siyaset-mafya ilişkisi ile ilgili Susurlukla ortaya çıkan gelişmelerde de son derece kötü sınav vermiştir. Önceleri sorunu "fasa fiso" olarak ilan etmiş, daha sonra da göstermelik adım atarak sorunu örtbas etmeye çalışmıştır.

Bütün bu açıklamaların bir diğer amacı, RP'nin sorunlara çözüm getiremediğini kanıtlamak değil, siyasal İslam projesinin çağdaş toplumlarının hiçbir sorununu çözemeyeceğini yaşanan örneklerle göstermektir,

Derinleşen toplumsal kriz karşısında siyasal İslamın çözüm olmaması bir yana, yeni sorunların da kaynağı olmuştur, Bir gerçeğin altını çizmek gerekiyor, Türkiye hiçbir zaman laik bir ülke olmamıştır» Laiklik bugün Türkiye'de bir talep konumunda olup» ulaşılması gereken bir hedefi ifade etmektedir. Ancak, resmi İdeolojinin savunucuları, Atatürkçü çevreler ısrarla Türkiye'nin laik bir ülke olduğunu ve korunması gerektiğini dile getirmektedirler, Kuşkusuz, Cumhuriyetin tüm kazanımlarına sahip çıkmalıyız, ancak içinde yaşadığımız toplumsal koşulları da demokratik ve laik bir düzen olarak göremeyiz,

Bugün siyasal İslam konusunda toplumun değişik kesimleri değişik tepki göstermektedir. Yine bu tepkiyi gösteren kimi çevrelerin koşulların yaratılmasında sorumlu oldukları

Laiklik bugün Türkiye'de bir talep konumunda olup, ulaşılması gereken bir hedefi ifade etmektedir.

da unutulmamalıdır. Bu sorumluluğu taşıyanların başında ise MGK gelmektedir»

Genel Kurmay'ın belirlediği "yeni strateji" kapsamında Batı Çalışma Grubumun verdiği brifinglerde, artık "bölüGü terör yanında, hatta ondan da önemli olarak siyasal İslam bir iç tehdit unsuru olarak ortaya konulmuştur." Toplum bu yönde bir ayrışmaya uğramış, laik-antilaik çelişkisi en önemli çelişki olarak gösterilmeye ve görülmeye başlanmıştır.

TMMOB, yukarıda da açıklandığı gibi siyasal islamm toplumsal programını reddetmekte ve onunla her düzeyde mücadele yürütmekte, Türkiye'nin çağdaş, laik ve demokratik bir ülke olabilmesi için her türlü katkıyı koymaktadır, Ancak, Türkiye'de bu sorunun dışında mutlaka çözüme kavuşturulması gereken temel sorunlar olduğunu da kabul etmeliyiz. Yıllardır süren savaş, sınıf çelişkilerini derinleştiren ve gelir dağılımını bozan ekonomik yapımız, demokrasi yönündeki eksikliklerimiz vb. gibi sorunlar bunların başındadır. Siyasal islamla mücadelede başarılı olabilmemiz de büyük ölçüde bu sorunları çözebilmemize bağlıdır. Dolayısıyla, toplumu yalnızca laik-antilaik ekseninde ayrıştırmayı, doğru bulmuyoruz.

Toplumu laik-antilaik yönde ayrışmaya zorlayan süreç, MGK Kararlanma darbenin konuşulduğu, hatta kimi çevrelerce meşru sayıldı-

ğı bir aşamaya kadar ulaşmıştır, MGK Kararları'nda katıldığımız pek çok saptama olabilir, ama daha önce de açıkladığımız gibi o noktaya gelinmesinin baş sorumlularından birisi de MGK olmuştur.

İşte bu koşullarda, başta askerler ve Cumhurbaşkanı olmak üzere, önce 3 konfederasyon ile başlayan ve daha sonra 5'e çıkan, büyük ölçüde yönlendirilmiş "sivil inisiyatif" medya ve siyasiler tarafından Refahyol Hükümeti'ne yönelik yoğun bir kampanya başlatılmıştır, TMMOB ise, bu eleştirilerin büyük çoğunluğuna katılmakla birlikte, eleştirilerini yalnızca siyasal İslamm uygulamaları ile sınırlı tutmamış, bunları temel toplumsal sorunlarla birlikte dile getirmiştir.

Bu gelişmelerde özellikle "sivil inisiyatifin" tutumu üzerinde durmakta yarar görüyoruz. Bu "inisiyatif kamuoyuna önceleri darbe destekçisi bir görüntü sunmuşlar, yoğun eleştiriler sonucu ise "ne darbe ne şeriat" söylemini öne çıkarmak zorunda kalmışlardır, Yalnızca seriatı hedef alan ve MGK'nın arkasında saf tutan bir stratejiyi uygulamışlardır.

"Sivil inisiyatif rejimin tehdit altında olduğunu gerekçe göstererek, "milli mutabakat" kavramı çerçevesinde ve diğer toplumsal sorunlar görmezden gelerek gösterişli bir kampanya yürütmüşlerdir. Yeni Hükümetin kurulmasından sonra da Başbakan Mesut YILMAZ, ilk yemeği konut bahçesinde "sivil inisiyatif temsilcileri ile yiyerek gösterdikleri çabalar için teşekkür etmiştir. Hükümet Programı'nda yeni sağ, Özalıcı politikalara devam edileceğinin belirtilmesine ve bunun ilk örneği olarak akaryakıtta yüksek oranlarda zam yapılmasına "sivil inisiyatif temsilcilerin büyük çoğunluğundan

bugüne kadar herhangi bir tepki gelmemiştir*

Diğer yandan, RP'nin yandaşı gibi davranan, Refahyol'u koşulsuz destekleyen, EBK, KARDEMİR yağmasına katılan Hak-İş'in bugün kendisini demokrasi savunucusu göstermesi ve destekçi araması da ibretle izlenmesi gereken bir başka gelişmedir.

İL Hükümet Programı'nın Eleştirisi Â-Giriş

Anasol-D Hükümeti, kuruluşunun başlıca amacı ülkeyi Refahyol Hükümeti tarafından içine düşürülen "rejim ve devlet bunalımından kurtarmak" olduğunu, sistemin restorasyonuna ağırlık vermek şeklinde açıklamıştır.

Türkiye 28 Şubat MGK Kararları ile yeni bir sürece girmiştir. Parla-mentonun süresinden önce yenilenmesi, erken seçimi zorunluluk haline getirmiştir, Dolayısıyla, Anasol-D Hükümeti'ni bir seçim hükümeti olarak görmek gerekiyor. Hükümet Programı'nın hemen başında "nüfus sayımı ve tesbiti" ile "seçmen kütüklerinin" yenileceğini belirtmesi ise bu saptamayı doğruluyor,
B- Demokratikleşme

Hükümet Programı'nda, demokratikleşme ana başlığı altında **Toplumu laik-antilaik yönde ayrışmaya zorlayan süreç, MGK Kararlarıyla darbenin konuşulduğu, hatta kimi çevrelerce meşru sayıldığı bir aşamaya kadar ulaşmıştır»**

yazılanların pek çoğu diğer hükümetlerin programlarında da gördüğümüz genel ve soyut söylemlerden ibaret, dilekleri öne çıkararak, somut hedefleri içermeyen ifadelerle dolu bulunuyor.

Bir yenilik olarak "uzlaşma kültürü"nü güçlendirileceğinden söz edilerek, Ekonomik ve Sosyal Konsey'e özel bir önem verilmiştir. Ancak, 3 Temmuz 1997'de bir Genelge ile oluşturulan bu Konsey'in yapısını incelediğimizde, "çağdaş, katılımcı, sivil ve demokratik" olması gereken böyle bir kurumun "siyasi erkin ve devletin güdümünde, güncel pratik dengelere göre yozlaştırılmış olarak" oluşturulduğu, amacın da özelleştirmelerin, Özalizmin, globalizmin onaylatılacağı bir platform yaratmak olduğu görülmüştür.

Yıllardır yürüttükleri kitlesel eylemlerle toplumsal muhalefetin en önemli unsurlarından birisi konumuna gelen kamu çalışanlarının sendikal haklarından sözedilmekle birlikte, örgütlenme hakkı dışında, toplu pazarlık ve grev haklarının yasal güvence altına alınacağına ise değinilmemektedir.

C- Kamu Yönetimliliği Yıllardır

Yapılandırılmış!

"Kamu personel rejimindeki sorunların çözümünün önem" verileceğinin belirtilmesinin karşın, Devlet Personel Dairesi Başkanlığı tarafından yürütülen çalışmalar, bugünkü uygulamanın da gerisinde hükümler içermektedir. Yürütülen çalışmada işçi-memur ayırımına çözüm getirilmediği gibi, grevli toplu sözleşmeli sendikal haklara değinilmemekte, yapılan gruplandırma il© nitelikli işgücüne önem ve dolayısıyla sanayileşme v© kalkınma gibi bir hedef gözetilmemektedir.

D- Yargı Bağımsızlığı

Yargı bağımsızlığının sağlanma-

**Aniacın da
: özelleştirmelerin,
Özalizmin,
globalizmîn
onaylatılacağı bir
- platform yaratmak
- olduğu
görülmüştür,**

si hukuk devletinin güçlendirilmesi ve demokrasimizin gelişmesi açısından son derece önemlidir. Bu nedenle, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu mutlaka özerk hale getirilmeli, yürütmenin etkisinden uzaklaştırılmalıdır. Adalet Bakanı ve Müsteşarın Kurulda yer alması uygulamasına son verilmeli, bunun için Anayasa değişikliği biran önce yapılmalıdır. Programda bu yönde açık ifadeler yer almamaktadır.

"Milletvekili dokunulmazlığı ve kamu görevlilerinin yargılanmasındaki ayrıcalıkların kaldırılması" yönünde yapılacak her türlü girişimi doğru bir karar olarak görüyor ve destekliyoruz.

I* Yolsuzluklarla ve Yasadışı

Faaliyetlerle Mücadele

Refahiyol Hükümeti bir anlamda yolsuzlukları örtmek için kurulmuştur, Malvarlıkları ile ilgili soruşturmaların kapatılması bunun en açık kanıtını oluşturmuştur. Diğer yandan Susurluk Kazası ile ortaya çıkan Devlet-Sıyasî-Mafya ilişkisi de hala aydınlanamamıştır.

Refahiyol Hükümeti, "Sürekli Aydınlanma İçin Bir Dakika Karanlık" eylemi ile çetelerin yargılanmasını isteyen milyonlarca insanın isteğini gözardı etmiştir*

Hükümet Programı'nda sorun devletin güçsüzleştirilmesi olarak ele alınmıştır, Oysa yaşananlar yö-

netimin yozlaşması ve bu yozlaşmanın toplumda tahribat yaratmasıdır.

Hükümetin yolsuzluklar ve yasadışı faaliyetlerle mücadele edileceği yönündeki taahhütlerini takipçisi olacağız.

F- Güneydoğu Sorunu

Hükümet Güneydoğu sorununa "aslında etnik nedenlerden değil, coğrafi, sosyal ve ekonomik nedenlerden, bölgenin feodal yapısından ve dış tertip ve tahriklerden kaynaklanmıştır" teşhisini koymuştur. Yine, "Hükümetimiz döneminde ise, sorun, sadece güvenlik sorunu olarak görülmeyecek, bölgeye yönelik ekonomik ve sosyal politikalara da gereken önem verilecektir" denmiştir.

Bu tanımlamalar sorunu yalnızca bir terör sorunu olarak gören eski hükümetlerin programlarına göre bir farklılık göstermesine karşın yetersizdir» DSP Lideri Bülent Ecevit'in yıllardır söyledikleri ve yine Genelkurmay İkinci Başkanı Çevik Bir'in son günlerde dile getirdikleri görüşleri ile büyük benzerlik taşımaktadır.

Oysa sorunun ekonomik ve sosyal boyutu kadar kültürel ve demokrasi ile ilgili boyutu da bulunmaktadır. Sorunun çözümü için bütün bunların birlikte ele alınmasında gerekmektedir. Tek başına askeri çözümde ısrar edilmesi, şiddetin yay-

**Yargı bağımsızlığının
sağlanması hukuk
devletinin
güçlendirilmesi ve
demokrasimizin
gelişmesi açısından
son derece
önemlidir.**

**Tek başına askeri
çözümde ısrar
edilmesi, şiddetin
yaygınlık
kazanmasından
başka bir sonuç
doğurmamıştır»
Türkiye'nin bugün-
acil bir barış ve
demokrasi
programına ihtiyacı
vardır«**

gınlık kazanmasından başka bir sonuç doğurmamıştır. Türkiye'nin bugün acil bir barış ve demokrasi programına ihtiyacı vardır.

G- Türkiye-Avrupa İlişkileri

Türkiye, AB ile olan ilişkilerinde eşit ve adil ölçüleri hiçbir zaman yakalayamamıştır. Programında, "Hükümetimiz AB ile ilişkilerinde karşılıklı yarar dengesinin sağlanmasını amaçlayacaktır" denilmesine karşın bunun gerçekleştirilmesi, kısa dönemde olanaklı görülmemektedir, AB, önyargılarla hareket etmesi yanında, Türkiye ile ilişkilerini tek yanlı bağımlılık ilişkileri biçiminde ve kendi hegemonyasında yürütmek istemektedir. Gümrük Birliği sürecinden önce de sonra da yaşananlar bunu açıkça göstermektedir. Ancak, AB ile ilişkilerde Türkiye'yi zorlayan nedenlerin pek çoğunu Türkiye kendisi yaratmaktadır, demokrasi ve insan hakları konularındaki eksiklikleri Türkiye'ye ekonomik ve siyasi fatura olarak ödetilmektedir. Bu nedenle demokratikleşme uluslararası ilişkilerimiz açısından da büyük bir önem taşımaktadır,

H- EPim

Programda yer alan "sekiz yıllık zorunlu ve kesintisiz ilköğretim (te-

mel eğitim) uygulamaya konulacaktır" ifadesini destekliyoruz. Ancak, bu ifade yetersizdir. Sekiz yıl kadar sekiz yılda öğretilenler de önemlidir, Türkiye'de çağdaş, laik ve demokrat insanların yetiştirilebilmesi için ders programlarının da gözden geçirilmesinde zorunluluk bulunmaktadır.

Diğer yandan, eğitim, sosyal devlet kavramı ile birlikte ele alınmalı, herkese parasız ve nitelikli bir eğitim amaçlanmalıdır.

Temel eğitimde gerçek bir reformdan söz edilebilmesi için ana dille eğitim üzerindeki yasakların kaldırılması, eğitimin demokratikleştirilmesi bir zorunluluktur. Kültürel farklılıklarını bir ayrışma nedeni olarak görmek yerine, Anadolu'nun bir zenginliği olarak değerlendirmek daha doğru bir yaklaşım olarak görülmelidir.

Ülke 17 yıldır neo-liberal politikalara, Özalizme teslim edildiği için eğitime de bir kar alanı gözüyle bakılmıştır. Temel eğitimde ve yüksek öğretimde "piyasa ilişkileri" öne çıkarılmış, bunun sonucu olarak fırsat eşitliği ortadan kaldırılmış, toplumsal kesimler ve bölgeler arasındaki farklar daha da artmıştır.

**Türkiye'de çağdaş
laik ve demokrat
insanların
yetiştirilebilmesi
için ders - . . .
programlarının da
gözden * * *
geçirilmesinde
zorunluluk
bulunmaktadır***

**Ülke 17 yıldır
' neo-liberal
politikalara,
Özalizme teslim
edildiği için'eğitime
de bir kar alanı
gözüyle bakılmıştır«**

Üniversitelerde öğretim kalitesinin yükseltilmesi ve bilginin toplumsallaşması için devlet üniversiteleri güçlendirilmelidir.

Üniversitelerimiz mutlaka mali ve bilimsel özerkliğe kavuşturulmalıdır.

I- Sosyal Devlet

Hükümet Programı'nda eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik gibi konularda, eski hükümet programları kadar açık ifadeler bulunmamakla birlikte, örtülü ve mahcup bir biçimde neoliberal politikalara devam edileceği ortaya konmuştur. Yanıtı belli olmayan "sosyal güvenlik kuruluşları sağlıklı bir yapıya kavuşturulacak, bu kurumların kamu kesimi borçlanma gereği içerisindeki payları tedricen azaltılacaktır" şeklindeki açıklamalar ve "özel sektör ve yerel yönetimlerin sağlık sektörüne yatırımları teşvik edilecektir" gibi ifadeler bunun en açık kanıtlarıdır,

Devlet böylece "yeryüzünden yapılanma" kavramı çerçevesinde sosyal devlet uygulamalarından ve ekonomik faaliyetlerinden uzaklaştırılmakta, "temel görevlerine" adalet, güvenlik ve savunma alanlarına çekilmek istenmektedir, Bunu halkın çıkarlarıyla çelişen, ideolojik yaklaşımlar olarak değerlendiriyoruz,

ü- Ekonomi

Ekonomi, Hükümet Programı'nın en zayıf, en az inandırıcı olduğu alanı oluşturuyor. 1970'lerde İngiltere ve ABD'de başlayan ve bü-

**Devlet böylece
"yeniden yapılanma"
kavramı
çerçevesinde
sosyal devlet
uygulamalarından
ve ekonomik
faaliyetlerinden
uzaklaştırılmakta,
'temel görevlerine"
adalet, güvenlik ve
savunma alanlarına
çekilmek
istenmektedir»**

tün dünyaya yayılan neo-liberal politikalar, 24 Ocak 1980'de Kararları ile Türkiye'de de uygulanmaya başlanmıştır. Böylece "serbest piyasa" söylemi ile piyasa tek düzenleyici güç olarak gösterilmeye çalışılmıştır. 17 yıldır sol partilerin de içinde bulunduğu her hükümet döneminde neo-liberal politikalarda ısrar edilmiştir. Yeni Hükümetin Programı da farklı bir yaklaşım ortaya koymaktadır. Programda, kaynak sorunun çözümü bilinen neo-liberal formlerle açıklanmıştır "Borçlanmada düzensizliğe ve keyifliliğe son verilecek, borçlanma önceden kamu oyuna açıklanmış program çerçevesinde ve iktisadi dengeleri gözeterek sürdürülecektir", "Özelleştirme sürecine hız verilirken.../ gibi ifadelerle kaynak sorununun iç ve dış borçlanma ve özelleştirme gibi yöntemlerle karşılanacağı belirtilmiştir. Oysa, barış ve demokrasi programı ile savaşın sona erdirilmesi, vergi reformu, kayıt dışı ekonominin kontrolü, üretken yatırımlara ağırlık verilmesi vb, gibi önlemlerle

ancak Türkiye'nin kaynak soruna köklü çözüm getirilebilir.

Diğer yandan, kaynak yaratmak kadar kaynakların rasyonel kullanımı da son derece önemlidir, Anayasa'da "plana dayalı kalkınmaktan söz etmesine karşın, yıllardır üretim ekonomisi yerine rant ekonomisi tercih edilmiş, kalkınma ve sanayileşmeden uzaklaşmıştır. Ne yazık ki, Program da bu konuda bir umut yaratmıyor, Hükümetin ilk uygulamalarından birisini oluşturan akaryakıtta yapılan % 32'lik zam, neo-liberal politikaların» Özalizmin sorunlar karşısındaki çaresizliğin bir kez daha gözler önüne sermiştir.

17 yıldır her hükümet programında yer alan "enflasyonla mücadele edilecektir" gibi ifadeler bu programda da "Enflasyon, yatırım ufkunu daraltmakta, gelir dağılımını bozmakta» ve kaynakların rasyonel kullanımını ve dağıtımını engelleyerek» kendini besleyen bir süreç haline gelmektedir biçiminde yer almıştır Oysa, enflasyonla mücadele gibi bir hedefin olmadığı son derece

**Barış ve demokrasi
programı ile savaşın
sona erdirilmesi,
vergi reformu,
kayıt dışı
ekonominin
kontrolü, üretken
yatırımlara ağırlık
verilmesi vb, gibi
önlemlerle ancak
Türkiye'nin kaynak
soruna köklü çözüm
getirilebilir.**

açıktır, Halk kesimlerinden sermaye kesimlerine enflasyon aracılığı ile kaynak transfer edilmekte, halk oyalanmakta, yoksulluğa, işsizliğe mahkum edilmektedir. Üstelik bu politikalara koalisyon ortağı olarak katılan sosyal demokrat partiler de onay vermektedirler.

III. Sonuç

- * Hükümet, saptanan yeni iç tehdit stratejisine bağlı olarak MGK kararlarını uygulamaya sokacaktır.
- * Bunların en başında sekiz yıllık temel eğitim uygulaması gelmektedir,
- * Seçime hazırlığın altyapısı olan "nüfus sayımı" ve "seçmen kütüklerinin yenilenmesi" gerçekleştirilecek.
- Demokratikleşme, savaşın sona erdirme konusunda Hükümetin ciddi adımlar atabileceğine inanmıyoruz,
- « devlet-mafya-siyaset ilişkisini ortaya çıkaran Susurluk olayının üzerine gidileceğine ihtimal vermiyoruz ve bu konuda yanılmış olmak istiyoruz,
- Kamu çalışanlarına grev ve toplu pazarlık hakları tanınmayacak.
- Devletin küçültülmesi söylemine bağlı olarak sosyal devlet uygulamaları daha da sınırlanacak,
- Enflasyon ve işsizlik yine çözümsüz kalacak,
- iç ve dış borçlanma devam edecek.
- # Özelleştirme uygulamaları bir sol partinin de desteği ile gerçekleş-tirilerek istenecek,
- * Öttlo, Anasol-D Hükümetini Programını MGK Kararları ile neo-liberal politikaların bir bileşimi olarak değerlendiriyoruz.